



T.C.
ANAYASA
1. Bölüm

Esas No: 2015/1737
Karar No: 2019/
Karar Tarihi: 18.07.2019

ANAYASA MAHKEMES N N 18/7/2019 TAR HL VE 2015/1737 SAYILI
KARARI (B REYSEL BA VURU)

(2709 S. K. m. 13, 17, 34) (5237 S. K. m. 86, 115, 170, 256) (2559 S. K. m. 2, 16) (6216 S. K. m. 50)
(ANY. MAH. 19.04.2018 T. 2014/5218 E.) (ANY. MAH. 18.09.2013 T. 2012/969 E.) (ANY. MAH.
17.07.2014 T. 2013/293 E.) (ANY. MAH. 25.05.2017 T. 2014/920 E.) (ANY. MAH. 06.01.2015 T.
2013/3924 E.) (ANY. MAH. 15.12.2015 T. 2013/9461 E.) (ANY. MAH. 16.09.2015 T. 2013/4668 E.)
(ANY. MAH. 24.05.2018 T. 2014/5280 E.) (ANY. MAH. 21.04.2016 T. 2013/7907 E.) (ANY. MAH.
20.05.2015 T. 2013/6979 E.) (ANY. MAH. 16.11.2017 T. 2014/788 E.) (ANY. MAH. 17.07.2018 T.
2014/15428 E.) (ANY. MAH. 30.11.2017 T. 2014/20411 E.) (ANY. MAH. 25.03.2015 T. 2013/2394 E.)
(ANY. MAH. 18.09.2014 T. 2013/8463 E.) (ANY. MAH. 16.10.2014 T. 2013/5447 E.) (ANY. MAH.
02.07.2015 T. 2014/12166 E.) (ANY. MAH. 15.11.2018 T. 2015/271 E.) (ANY. MAH. 07.06.2018 T.
2014/8875 E.)

RGT: 12.09.2019
RG NO: 30886

B R NC BÖLÜM

KARAR

AL ÇERKEZO LU VE D ERLER BA VURUSU

Ba vuru Numarası: 2015/1737

Karar Tarihi: 18/7/2019

Ba kan: Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler: Serdar ÖZGÜLDÜR

Hicabi DURSUN

Kadir ÖZKAYA

Yusuf evki HAKYEMEZ

Raportörler: Hüseyin MECEK

Yücel ARSLAN

Ba vurucular: 1. Ali ÇERKEZO LU

2. Ali KÜÇÜK

3. Elif KIRTEKE

4. Eri B LALO LU

5. Hüseyin DEM RD ZEN

6. Mehmet Nazmi ALGAN

Vekili: Av. Oya Meriç EYÜBOGLU

I. BA VURUNUN KONUSU

1. Ba vuru, 1 Mayıs gösterilerine yapılan polis müdahalesine ili kin soru turmanın kovu turmaya yer olmadı ı kararıyla neticelenmesinin kötü muamele yasa ı ile toplantı ve gösteri yürüyü ü düzenleme hakkını ihlal etti i iddialarına ili kindir.

II. BA VURU SÜREC

2. Ba vuru 28/1/2015 tarihinde yapılmı tır.

3. Ba vuru, ba vuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmu tur.

4. Komisyonca ba vurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmi tir.

5. Bölüm Ba kanı tarafından ba vurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmi tir.

6. Ba vuru belgelerinin bir örne i bilgi için Adalet Bakanlı ına (Bakanlık) gönderilmi tir. Bakanlık, görü bildirmemi tir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Ba vuru formu ve eklerinde ifade edildi i ekliyle ve Ulusal Yargı A ı Bili im Sistemi (UYAP) üzerinden eri ilen stanbul Cumhuriyet Ba savcılı ının (Savcılık) soru turma dosyasındaki bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle öyledir:

8. Olay tarihinde ba vurucu Ali Küçük ve Mehmet Nazmi Algan, stanbul Tabip Odası Yönetim Kurulu üyesi; Elif Kırtke ve Ali Çerkezo lu, Türk Tabipleri Birli i (TTB) Merkez Konseyi üyesi; Hüseyin Demirdizen, stanbul Tabip Odası genel sekreteri; Eri Bilalo lu TTB Merkez Konseyi genel sekreteri olarak görev yapmaktadır.

9. Ba vurucular 1 Mayıs 2009 Emek ve Dayanı ma Günü etkinlikleri kapsamında stanbul Taksim Meydanı'na giderken Pangaltı mevkiinde polis engeline takılarak gaz, basınçlı su ve fiilen yapılan müdahaleden dolayı TTB ve kendi adlarına 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 115., 86., 256. ve 170. maddelerinde düzenlenen inanç, dü ünçe ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme, zor kullanma yetkisine ili kin sınırın a ılması ve genel güvenli in kasten tehlikeye sokulması suçlarından soru turma yapılması için 7/5/2009 tarihinde (kapatılan) i li Cumhuriyet Ba savcılı ına ihbarda bulunmu lardır. Ba vuruculardan ayrı olarak be farklı ikâyetçi grubun yer aldı ı dosyalar tek bir dosyada birle tirilerek altı soru turmanın tamamı birlikte yürütülmü tür. i li Cumhuriyet Ba savcılı ı kapatıldıktan sonra soru turma stanbul Cumhuriyet Ba savcılı inca (Savcılık) sürdürülmü tür.

A. Ba vurucuların Beyanları

10. Ba vurucular 7/5/2009'da TTB ve kendileri adına suç ihbarında bulunmuşlardır. Ba vurucu Eri Bilalo lu 10/7/2009'da kollukta, Hüseyin Demirdizen 22/10/2009, di er ba vurucularsa 14/5/2014, 11/6/2014,23/6/2014 tarihlerinde Savcılıkta ifade vermişlerdir. İhbar dilekçesine ve ba vurucuların beyanlarına göre olayların gelişimi şöyledir:

i. TTB'nin de aralarında bulunduğu bazı sendika ve meslek kuruluşları 1 Mayıs 2009 kutlamalarında birlikte hareket etmeyi kararlaştırmışlardır. 1977 yılında Taksim'deki 1 Mayıs kutlamalarında otuz altı emekçinin ölümünün aydınlatılması, 1 Mayıs'ın ilk kez o yıl resmî bayram olarak kutlanacak olması, ekonomik krizde bir milyon işçinin işini kaybetmesi,1 Mayıs'ın Türkiye'de yüzüncü yılının kutlanması o yılki etkinliklerin önemini daha da artırmıştır.

ii. Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK), Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK), Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) ve TTB başkanları Cumhurbaşkanı, TBMM Başkanı ve Hükümet temsilcileriyle yaptıkları görüşmelerde 1 Mayıs'ın barışçıl biçimde kutlanması istenmiş ve karışıklık olarak dile getirilmişlerdir. Buna ilişkin yaptıkları basın bildirimlerine karşılık olarak İstanbul Valisi'nin yaptığı açıklamalarla toplumsal atmosferin gerildiğini ifade etmişlerdir.

iii. Ba vurucular olay günü saat 07.30'da TTB, KESK, DİSK ve TMMOB tarafından çağırısı ve ba vurusu yapılmış olan 1 Mayıs anma etkinliklerine katılmak üzere İli Etfal Hastanesi önündeki yolda toplanmışlardır. İli Etfal Hastanesinden Halaskargazi Caddesi'ne hareket ettikleri sırada polis tarafından durdurulmuşlardır. Hastanenin bahçesi ve Acil Servis civarında toplanan gruba ikaz edilmeden gaz bombası atılmıştır. Polislerle yaklaşık kırk beş dakika süren görüşmeden sonra bariyerler açılarak geçişlerine izin verilmiştir.

iv. Ana caddeye çıkan grup bir müddet sonra tekrar polis tarafından durdurulmuş; Valilik ve emniyet yetkilileriyle önceki günlerde yaptıkları görüşmede etkinliği düzenleyen dört meslek kuruluşunun makul sayıda temsilcisinin Taksim'e geçişine izin verileceğinin söylendiğini grup, polise hatırlatmıştır. Yaklaşık bir saat bekledikten sonra grup tekrar ilerlemiştir.

v. Pangaltı'da polis, grubun önünü tekrar kesmiştir. Saat 15.00 civarında polis, göstericilere da ımları gerektiğini bildirmiştir. Saat 16.00 sularında toplantının barışçıl niteliğini bozucu hiçbir neden yokken grubun etrafı Çevik Kuvvet tarafından sarılmıştır. Yaklaşık on doktor zor kullanılarak polis aracına bindirilmiştir. Bunların arasında ba vurucu Eri Bilalo lu ve Ali Çerkezo lu da bulunmaktadır. Polis aracına alınmayan göstericilerse kalkan ve copla darbedilip göstericilerin üzerine tazyikli su sıkılmıştır. Ba vurucu Ali Çerkezo lu bu sırada baca ına gelen tekmeyle yaralanmıştır. Fakat ba vurucu tekme atan kişiye teşekkür edemeyeceğini söylemiştir. Orada bulunan CNN Türk muhabiri bu görüntülerin bir kısmının canlı olarak yayımlanmasını sağlamıştır. Yapılan girişimler üzerine Eri Bilalo lu ve Ali Çerkezo lu yarım saat sonra serbest bırakılmıştır. Kendileriyle müzakere yaptıkları Güvenlik Şube Müdürü E.Ç. ve ismini tespit edemedikleri Çevik Kuvvet amirinin talimatı üzerine polisin yaptığı müdahale yüzünden ba vurucular Taksim'e gidemeden da ılmak zorunda kalmıştır. Gösteriler sırasında cop, kalkan, plastik mermi ve yoğun gaz kullanıldığı öne sürülmüştür.

B. Ba vurucu Ali Çerkezo lu'nun Adli Muayenesi

11. Ba vurucu Ali Çerkezo lu hakkında Haydarpa şa Numune Hastanesi 3/5/2009 günü rapor tanzim etmiştir. Raporda muhtemel travma sonucu sol tibia (kaval kemiği) üzerinde yaklaşık 3 cm çaplı ödem, 1x0,5 cm alanda hafif kabuk bağlamış sıyrık, arkada 2x3 cm hiperemik alan bulunduğu kayıtlıdır. İstanbul Adli Tıp Şube Müdürlüğü'nün 10/4/2014 tarihli raporuna göre tespit edilen bu yaralar, basit tıbbi müdahaleyle giderilecek ölçüde hafiftir.

12. Diğer bavyurucuların yaralandıklarına yönelik bir iddia ve rapor mevcut değildir.

C. Kamera Görüntüleri Üzerinde Yaptırılan Bilirki incelemeesi

13. Savcılık 21/12/2012 tarihinde üzerinde "1 Mayıs 2009 i li-Pangaltı Kortej Yürüyü ü", "1 Mayıs 2009 i li-Pangaltı 25-50/01-08 Metrajları Arası" yazılı iki DVD, "1 Mayıs 2009 CNN Türk" yazılı CD ile üzerinde yazı bulunmayan CD olmak üzere dört görüntü kaydını incelemi tir. "1 Mayıs 2009 CNN Türk" yazılı CD'yi üpheli E.Ç.nin savunmasına ilave olarak sundu u a a ıda açıklanmı tir (bkz. § 15). Diğer üç kaydın kim tarafından ne eklede elde edildi i ya da kimin ibraz etti i konusunda soru turma dosyasında ve bavyuru formunda bir açıklama bulunmamaktadır. Bilirki i raporunda siyah-beyaz çıktısı alınan, resim ekleinde basılan görüntüler net değildir. Kamera kayıtlarındaki yerin bavyuru konusu olayların meydana geldi i yer olup olmadığı , bavyurucuların kameralara yansıyan bir görüntüsünün bulunup bulunmadı ı hususunda bir tespit olmamakla birlikte bilirki i raporunun içeri i öyledir:

i. "1 Mayıs 2009 i li-Pangaltı Kortej Yürüyü ü" isimli 1 saat 53 dakika 47 saniyelik DVD: Kayıt zamanı 00.24.05 ve 00.44.50'i gösterdi inde ta atan gruba polis müdahale etmekte, 01.03.44'te polis kalabalı a biber gazı sıkılmaktadır.

ii. "1 Mayıs 2009 i li-Pangaltı 25-50/01-08 Metrajları Arası" isimli 1 saat 57 dakika 27 saniyelik DVD: Kayıt zamanı 00.32.16'yı gösterdi inde yan sokakta bir grup sopalarla uzakla maktadır.

iii. "1 Mayıs 2009 CNN Türk" isimli 2 dakika 58 saniyelik CD: Ekranda sunucu ve iki konu macının yorumlarının ses çözümü yapılmı fakat konu ma sırasındaki görüntü çözümleri yapılmamı tir (Bavyuru dosyasına ibraz edilen bu CD'nin Anayasa Mahkemesi tarafından izlenmesi sonucunda polisle göstericilerin itit i, bazı kısımlarda polisin kalkanlarını göstericilere kar ı siper etti i, gözlüklü bir kadın göstericin birkaç polis tarafından kollarından tutulup götürülmeye çalı ldı ı gözlenmi tir.).

iv. simsiz CD içinde iki video kaydı mevcuttur.

- Bunlardan "1 Mayıs Dayak" isimli görüntü kaydı 1 dakika 58 saniye sürmektedir. Be altı ki ilik bir polis grubu, yerdeki birini tekme ve copla bir dakika boyunca dövmektedir, yerde yatan ki i kafasına ve vücudunun her yerine darbe almı tir.

- "26997" isimli ikinci görüntü kaydında ise bir polis aracının geçi i sırasında göstericiler araca ta atmaktadır. Polis aracından gelen "Kaçmayın ulan, gelin, gelin, yatan hainleri, gelin ulan. " ekleinde anons sesi i itilmektedir.

D. üphelilerin Savunmaları

14. Emniyet Müdürü Y.A. 6/6/2013 günü Savcılıkta alınan savunmasında unları dile getirmi tir:

i. stanbul Emniyet Müdürlü ünde mali ube müdürü olarak görevli olan Y.A. 1 Mayıs 2009 günü Taksim Meydanı'nda yapılacak gösterilerde Pangaltı'da bulunan Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) il binası önünde bulunan ekiplerin ba ında görevlendirilmi tir. CHP'den bir grup, Avrupalı parlamenterler, farklı partilerden milletvekilleri, bazı sivil toplum örgütü ve sendika temsilcilerinden olu an be bin civarında ki inin Taksim Meydanı'na giri ine izin verilmi tir.

ii. Daha sonra gösterileri provoke etmek için geldi i her hâliinden belli olan bazı marjinal gruplar ortaya çıkmı tir. Taksim'deki göstericileri kı kırtmak için geldi i dü ünülen bu grupların geçi ine polis izin vermemi tir. Taksim'deki etkinli in sükünet içinde geçmesi ile göstericilerin güvenliklerini sa lama kaygısı bunda önemli etkenlerdir. Ellerindeki bazı

pankartlar, kıyafetleri, yüzlerini gizlemeleri, toplanırken polise karşı gösterdikleri tahrik edici tutumlar polisin bazı grupları sorunlu olarak değerlendirilmesine yol açmıştır.

iii. Marjinal grupları ikna amacıyla yürüttükleri müzakerelerin sonuç vermemesi ve gruptakilerin güvenlik görevlilerine taş, sopa ve molotofkokteyliyle saldırıya geçmesi üzerine polis, orantılı bir şekilde güç kullanmak zorunda kalmıştır. Bu kişilerin saldırgan davranışlarını önleme amacıyla İstanbul'da polis, bunlara zarar verici zor kullanma yöntemlerini tercih etmemiştir. Y.A.ya göre bazı vurucuların iddiaları gerçek değil, suçlamalar asılsızdır.

15. Emniyet Müdürü E.Ç. 28/5/2013'te Kars Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı savunmasını ve ekinde CNN Türk canlı yayın görüntülerinin bulunduğu CD'yi ibraz etmiştir. Üpheli Emniyet Müdürü E.Ç. ve H.Y. nin de imzalarının bulunduğu, saat 15.30'da tanzim edilen Olay Tutanağı ve E.Ç.nin yazılı savunmasındaki bilgiler özetle şöyledir:

i. Daha önceden Valilikçe izin verilen makul sayıda göstericinin Taksim'e geçişine izin vermek, yasadışı grupların geçişini engellemek amacıyla saat 08.00 ile

10.0 arasında sorumlu olduğu Halasgargazi Caddesi'yle Rumeli Kavşağı'nın kesiştiği yerde polis konulanmıştır. Arama noktasından geçirilen göstericilerden bir kısmı olaysız biçimde Taksim'e yönlendirilmiştir. TTB mensubu 150-200 kadar kişiyi Taksim'deki kutlamalar başladıktan üç saat sonra, kutlamanın bitmesine bir saat kala saat 13.00'te 30 No.lu kapama noktasına gelmiştir.

ii. Bu esnada İstanbul'un farklı bölgelerinde yasadışı gruplarla polis arasında çatışmalar başlamıştır. TTB grubunun Taksim'e gitme talebi amirlere iletilmiş; civardaki çatışmalar yüzünden güvenli ilan edilmesinin zor olduğu, kutlamalara katılmakta geciktikleri gerekçesiyle talepleri reddedilmiştir. Bunun üzerine grup oturma eylemi yaparak yolu trafiğe kapatmıştır. Saat 14.00 itibarıyla Taksim'deki kutlamalar sona ermiştir. Geçişlerine izin verilmediği müddetçe oturma eylemini sonlandırmayacağını söyleyen ve saat 14.45'e kadar ikna edilemeyen gruptaki direnen kişilere karşı gaz, basınçlı su kullanılmadan, Çevik Kuvvet tarafından orantılı bir güçle ve yaralanmaya neden olunmadan kişilerin kaldırılmasına karar verilmiştir. Grup kaldırılma basınçlı su kullanılması yapılmıştır. Bu konuda CNN Türk canlı yayınındaki görüntüler de dilekçeye eklenmiştir. Bu görüntüler uygulanan gücün orantılı olduğu kanaatiyle ifade etmektedir. Üphelinin görev yaptığı 30 No.lu kapama noktasında gaz ve basınçlı suyla müdahale yapılmamıştır. Üpheliye göre ikâyetçiler, diğer bazı yerlerde gaz ve basınçlı suyla yapılan müdahaleyi kendisinin görevli olduğu noktada yapılmış gibi gösterme çabasına girmiştir. Üpheli, kendisine bu yolla iftira atan müdahaleci tekilerden ikâyetçi olduğunu söylemiştir.

16. Olay Tutanağında ve kovuşturma kararında adı geçen üphelilerden Emniyet Müdürü H.Y.nin savunmasının alındığını gösteren bir belge UYAP kayıtlarında bulunmamaktadır.

17. Emniyet Müdürü M.Y. 20/5/2013 tarihinde Bafra Cumhuriyet Başsavcılığı'ndaki ifadesinde, görevli olduğu bölgede göstericilere herhangi bir müdahale olmadığını ifade etmiştir.

18. Emniyet Müdürü M.P. 4/6/2013 tarihinde Diyarbakır Başsavcılığı'nda istinabe yoluyla alınan ifadesinde Harbiye Demokrasi Parkı'ndaki olaylardan bahsetmiştir.

19. Emniyet Müdürü O.Y. 4/6/2013 tarihinde Mersin Cumhuriyet Başsavcılığı'nda verdiği ifadesinde 2008 yılındaki olaylarla ilgili anlatımda bulunmuştur. Keza istinabe evrakları ekinde 1 Mayıs 2008'deki tutanakların olduğu görülmüştür.

20. Olay günü saat 15.00'te CHP İstanbul İlçe Başkanlığı önünde görevli bazı polis memuru tarafından tutanak düzenlenmiştir. Tutanakta özetle şu tespitler yapılmıştır:

D SK, KESK, TMMOB, TTB ve yetmi e yakın sivil toplum kurulu u tarafından yapılan açıklamalarda 1 Mayıs 2009 günü saat 10.00'da i li ilçesi Pangaltı Cumhuriyet Caddesi'ndeki CHP i li İç Ba kanlı ı önünde toplanarak 1 Mayıs 1977'de vefat eden i çileri anmak ve Atatürk Anıtı'na çelenk bırakmak için Beyo lu Kaymakamı na yaptıkları müracaattan sonra belirtilen yerde emniyet tedbirleri alınmı tır. Pek çok sivil toplum kurulu u, parti ba kanı ve temsilcileriyle bazı milletvekillerinden olu an yakla ık 2.500 ki ilik grubun Taksim Meydanı'na geçmek üzere hareketine izin verilmi , saat 11.45 sularında Divan Kav a lı'na gelindi inde 100-150 ki ilik grubun korteje alınmadı ı gerekçesiyle yirmi dakika bekletilen kortej 12.05'te yeniden harekete geçmi tir. Yürüyü sırasında bazı marjinal grupların katılımıyla grup 3.000 ki iye ula mı tır. Saat 13.30'da etkinliklerin sona ermesine ve polisin ikazına kar ın gösteri mahallini terk etmeyen grup süpürme yöntemiyle da ıtılmı tır.

21. Savcılık 8/3/2012 tarihli tutanakla foto rafları temin edilen üpheli polislerin te hisi amacıyla mü tekilerin en kısa sürede hazır edilmesi için avukatlarına bildirimde bulunmu tur.

22. Mü teki TTB Merkez Konseyi 29/5/2012 tarihli dilekçeyle üç yıldır süren soru turmanın neticelendirilmesi talebinde bulunmu tur. Dilekçede; gösterdikleri tanıkların dinlenmedi i, sanıklardan yalnız Emniyet Müdür Yrd. M.A. nın ifadesinin alındı ı, onun da olay günü i li Mecidiyeköy Bo az Köprüleri bölgesinde sorumlu oldu unu ifade etti i, soru turmanın özensiz yürütüldü ü, Savcılı ın yazdı ı müzekerelerde 1 Mayıs 2008 tarihinde gerçekleşen olaylarla ilgili bilgilerin soruldu u, olaydan iki yıl sonra ilk kez 7/4/201 l'de olay tarihi ve yerinin do ru biçimde gösterilerek müzekkere yazılabildi i, 1 Mayıs'ta farklı yerlerde meydana gelen olaylarla ilgili dosyaların birle tirilerek görülmesinin soru turmada ilerleme kaydedilememesinde en önemli etken oldu u ifade edilerek dosyaların ayrılması talep edilmi tir. Buna ilaveten polislerde kask bulunmasından dolayı yüzlerinin görülmemesi, görülse dahi aradan geçen üç yıldan sonra mü tekilerin polisleri tanımalarındaki güçlük dikkate alınarak te his i leminden vazgeçilmesi istenmi tir.

23. Emniyet Müdürlü ünden gelen bazı yazıların 2008 yılındaki 1 Mayıs olaylarına dair tutanaklar oldu u görülmü tür.

24. stanbul Tabip Odasının 22/7/2013 günlü dilekçesiyle soru turmanın tefrik edilmesi istemi tekrarlanmı tır. Bu dilekçede soru turma savcısının sık sık de i tirilmesi de ele tiri konusu yapılmı tır.

25. stanbul Tabip Odasının 23/7/2014 günlü dilekçesinde soru turmanın üzerinden be yıl geçmesine kar ın netice alınmadı ı, ikâyetçi oldukları stanbul Valisi, stanbul Emniyet Müdürü ve E.Ç. isimli üpheli hakkında i lem yapılması talep edilmi tir.

26. stanbul Valisi ve Emniyet Müdürü hakkındaki soru turmada i lem yapılması talep edilmi se de bu talepten önce 11/5/2009 tarihinde anılan ki ilerle ilgili soru turmanın görevsizlik kararıyla Yargıtay Cumhuriyet Ba savcılı ına gönderildi i görülmü tür. Yargıtay Cumhuriyet Ba savcılı ı aynı yıl kayıttan dü me kararı vermi tir.

27. Savcılık 6/11/2014 tarihinde kovu turmasızlık kararı vermi tir. Yedi üphelisi bulunan kararın üçüncü sıradaki üphelisi "Taksim- i li-Pangaltı'da görevli polis memurları" ekinde adlandırılmı tır. stanbul Tabip Odası, TTB Merkez Konseyinin de içinde bulundu u, di erleri gerçek ki i olan toplam on üç mü tekisi olan kararın gerekçesinin ba vurucuları ilgilendiren kısımları öyledir:

“...

Ma dur-Mü teki Ali Çerkezo lu'nun Adli Tıp Kurumu ube Müdürlü ünden aldırılan Adli Tıp Raporunda olay nedeniyle basit tıbbi tedavi ile giderilebilecek ekinde yaralanmı

oldu unun tespitlendi i;

Olayla ilgili olarak temin edilen ve ibraz edilen bütün kamera görüntüleri ile CNN Türk haber kanalından temin edilen 1 Mayıs ile ilgili haber görüntüsü ve olay görüntüleri bilirki i tarafından çözümlenerek dosya içine alındı ı ve incelendi i, Emniyet Müdürlü ünden görevli polis memurlarının görev belgeleri ve görev talimatlarının temin edildi i;

2009 1 Mayısında görevli bulunan üphelilerin alınan savunmalarında suçlamayı kabul etmedikleri stanbul Valili i ve Emniyet Müdürlü ünün yasa ve yönetmelik hükümleri gere ince kendilerine verdikleri görevlerini yerine getirdiklerini beyan etmi lerdir.

(Bu kısımdan sonra olay ve olguların 20. paragrafında özetlenen 1/5/2009 günü saat 15.00'te CHP i li İççe Ba kanlı ı önünde görevli be polis memuru tarafından tanzim edilen, toplam altı paragraftan müte ekkil tutana ın ilk be paragrafı aynen aktarılmı tır.)

Ancak kortejin geçi inden sonra Pangaltı ve civarlarına gelenlere Taksime geçi izni verilmedi i, bu ekinde saat 11.45 sıralarında gelen TTB üyelerine de izin verilmedi i, ancak görü me sonrasında TTB'den altı ki inin temsilci olarak geçi ine izin verildi i ve Divan Kav a ı'nda bekleyen asıl guruba katıldıkları, ancak geçi ine izin verilmeyen di er TTB üyeleri ile marjinal guruplara yasa ve yönetmelik gere i da ılmamaları ve direnmeleri üzerine müdahalede bulunuldu u böylelikle güç kullanılarak da ıtıldıkları, müdahale sırasında orantısız güç kullanıldı ına ili kin delil elde edilemedi i, ayrıca müdahale sırasında basınçlı su ve gaz bombası ve plastik mermi kullanımının yönetmeli e uygun bulundu u, yönetmeli in idare mahkemesince iptal edilebilece i ve alana kısmen veya tamamen geçi kararının üphelilerin yetki ve sorumluluk alanlarında bulunmadı ı bu nedenlerle üphelilerin eylemlerinde münnet suç unsurlarının ve ba kaca kamu adına takibi gerektirir suç unsurları olu madı ı anla ıldı ından... (kovu turmaya yer olmadığı na karar verilmi tir.) ”

28. Bu karara yapılan itiraz stanbul 6. Sulh Ceza Hâkimli ince 9/12/2014 tarihinde reddedilmi tir.

29. 29/12/2014 tarihinde tebli edilen karara kar ı 28/1/2015 tarihinde süresinde bireysel ba vuruda bulunulmu tu.

IV. LG L HUKUK

30. Anayasa Mahkemesinin Özge Özgürengin (B. No: 2014/5218, 19/4/2018, §§ 22-38), Ali Ulvi Altunelli (B. No: 2014/11172, 12/6/2018, §§ 23-27, 29-45) kararlarında ilgili ulusal ve uluslararası mevzuat ile Avrupa nsan Hakları Mahkemesi (A HM) uygulaması açıklanmı tır.

V. NCELEME VE GEREKÇE

31. Mahkemenin 18/7/2019 tarihinde yapmı oldu u toplantıda ba vuru incelenip gere i dü ünüldü:

A. Kötü Muamele Yasa ının hlal Edildi ine li kin ddia

1. Ba vurucuların ddiaları

32. Ba vurucular;

i. Birçok sivil toplum örgütünün birlikte tertip etti i 1 Mayıs 2009 günü etkinliklerinde makul sayıda ki inin Taksim Meydan'na giri ine izin verilece i yönündeki Valilik

açıklamasına kararın aralarında TTB'ye bağlı sağlık çalışanlarının da bulunduğu birçok kişinin gaz, basınçlı su, plastik mermi, cop ve kalkanlara maruz kaldığını, kendilerinin de Taksim'e gitmelerine izin verilmediğini, polis bariyerleriyle kapatılan yollarda uzun süre bekletildiklerini, baturucu Eri Bilalo lu ile baturucuların dışında bir asistan hekimin polisle müzakere etmek istemesine kararın gözetilmesine alındığını, hiçbir direnç göstermemelerine kararın baturucu Eri Bilalo lu'nun bacağından yaralandığını, polis otobüsünde otuz dakika bekletildikten sonra kendisinin serbest bırakıldığını, baturucu Elif Kırteke'nin kullanılan kimyasal gaz yüzünden akciğer solunum sıkıntısı çektiğini, diğer baturucularınsa gazdan etkilendiğini ve basınçlı suya maruz kaldığını,

ii. Savcılığa yaptıkları müracaatın 1 Mayıs'ta İstanbul'da meydana gelen ne kadar olay varsa tümünün birleştirildiği torba bir dosyaya dâhil edildiğini, olay yeri, fail ve mağdurları bakımından aralarında irtibat olmayan dosyaların birleştirilmesinin soruşturmayı çıkarmaya soktuğunu, tefrik taleplerinin kabul edilmediğini, bunun da soruşturmanın beş yılını aşan bir sürede neticelenmesine yol açtığını,

iii. Dört kez savcısı dediği soruşturmanın bütünüyle etkisiz yürütüldüğünü,

iv. Kararın gerekçesinde dile getirdikleri şikâyetler, adli raporlar ve kamera görüntülerinin tartışılmadığını, itiraz merciince de bu taleplerin karışılmadığını, yalnız polis memurlarının düzenlediği taraflı tutanaklara ve hatalı fevzlekelere itibar edildiğini belirterek kötü muamele yasağı ile adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüledir.

2. Değerlendirme

33. Anayasa'nın 17. maddesinin ilgili fıkraları şöyledir:

"Madde 17 - Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı

Herkes, yalnızca maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. "

34. Anayasa Mahkemesi olayların baturucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağdaşmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Baturucuların adil yargılanma hakkını ilgilendiren şikâyetleri, kötü muamele yasağının usul yükümlülüğü kapsamında kaldığından adil yargılanma hakkı bakımından ayrıca inceleme yapılmamıştır.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

i. Baturucu Ali Küçük, Mehmet Nazmi Algan, Elif Kırteke, Hüseyin Demirdizen ve Eri Bilalo lu bakımından

35. Baturucular, Taksim Meydanı'na girişine izin verilen sınırlı sayıdaki gruba katılma girişimlerinin toplantının barışçıl niteliğine zarar veren bir eylemleri bulunmamasına kararın polisin zor kullanması neticesinde engellendiğini, cebir vasıtası olarak kullanılan kalkan, gaz ve basınçlı sudan etkilendiklerini, soruşturmanın makul sürat ve özenle yürütülmediğini ileri sürmüledir.

36. Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır; üçüncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı,

kimsenin insan haysiyetiyle ba da mayan ceza veya muameleye tabi tutulamayaca ı hüküm altına alınmı tır (Cezmi Demir ve di erleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 80).

37. Devletin bireyin maddi ve manevi varlı nı koruma ve geli tirme hakkına saygı gösterme yükümlülü ü, öncelikle kamu otoritelerinin bu hakka müdahale etmemelerini yani anılan maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen ekillerde ki ilerin fiziksel ve ruhsal açıdan zarar görmelerine neden olmamalarını gerektirir. Bu, devletin bireyin vücut ve ruh bütünlü üne saygı gösterme yükümlülü ünden kaynaklanan negatif ödevidir (Cezmi Demir ve di erleri, § 81).

38. Bununla birlikte bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında kalabilmesi için asgari bir a ırlık derecesine ula mı olması gerekir. Bu asgari e ik, göreceli olup her olayın somut ko ulları dikkate alınarak de erlendirilmelidir. Bu kapsamda muamelenin süresi, bedensel ve ruhsal etkileri ile ma durun cinsiyeti, ya ı ve sa lık durumu gibi faktörler önem ta ır. Ayrıca muamelenin ardındaki saik ve amaç dikkate alınmalıdır. Muamelenin heyecanın yükseldi i ve duygu yo unlu unun oldu u bir anda meydana gelip gelmedi i de gözönünde bulundurulmalıdır (Cezmi Demir ve di erleri, § 83).

39. Bununla birlikte her kötü muamele iddiasının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının getirdi i korumadan ve Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte devlete yükledi i pozitif yükümlülüklerden yararlanması beklenemez. Bu ba lamda kötü muamele konusundaki iddialar uygun delillerle desteklenmelidir. ddi edilen olayların gerçekli ini tespit etmek için soyut iddiaya dayanan üphe ötesinde makul kanıtların varlı ı gerekir. Bu kapsamdaki bir kanıt yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemi birtakım karinelere dayanabilir. Bu ba lamda kanıtlar de erlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumları da hesaba katılmalıdır (Cezmi Demir ve di erleri, § 95),

40. Ba vurucular, polisin müdahalesi yüzünden yaralandıklarını öne sürmedikleri gibi bu konuda adli muayene raporu da sunmamı lardır. Ba vurucular yo un gaz ve basınçlı sudan etkilendiklerini ileri sürmü lerse de ciltte, gözde, a ızda, burunda ve soluk borusunda kızarıklık, yanma, tahri , solunum yetersizli i, kusma gibi fiziksel açıdan insan bedenine tesir eden ve hekim tarafından tıbben tespiti mümkün olan -varsa- bu mahiyetteki semptomların tespiti için bir giri imde bulunmamı lardır.

41. Ba vurucular üzerinde ciddi bir fiziksel etki do urdu u ortaya konulamayan biber gazı ve basınçlı su, manevi açıdan da kötü muamele yasa ının asgari e i ini a tı ının kabul edilmesi için yeterli görülmemi tir. Ba vurucuların bu iddiaları dı ında toplantıya yapılan polis müdahalesinin korku, elem, a a ılanma duygusuna neden oldu unu, insanlık onurlarını zedeledi ini gösteren tehdit, hakaret gibi ba ka bir argümanın bulunmayı da e ik de erlendirmesinde dikkate alınmı tır.

42. Demokratik toplumların en temel de erlerinden olan, Anayasa'nın 15. maddesine göre ola anüstü hâllerde dahi askıya alınmayan, mutlak nitelikte, hiçbir istisnası bulunmayan (Cezmi Demir ve di erleri, § 104), en vahim insan hakkı ihlallerinden birini te kil eden kötü muamele yasa ına ili kin iddiaların aynı ölçüde ciddi, açık, tutarlı delil ve/veya emarelerle desteklenmesi gerekir.

43. Kötü muamele yasa ının asgari e i ini a tı ını kabul edebilecek düzeyde ba ka bir savunulabilir iddiası da bulunmayan ba vurucuların yo unlu u ve tesiri tespit edilemeyen biber gazı ya da basınçlı suya maruz kalmaları da ba lı ba ına bu e i in a ılması için yeterli görülmemi tir.

44. Açıklanan gerekçelerle ba vurunun bu kısmının di er kabul edilebilirlik ko ulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez oldu una karar verilmesi gerekir.

ii. Ba vurucu Ali Çerkezo lu Bakımından

45. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

46. Ba vurucu özetle katıldığı toplantı ve gösteri yürüyüşüne polisin yaptığı müdahaleden ötürü yaralanması hususunda etkisiz ve özensiz biçimde yürütülen ceza soruşturmasından netice alamadığını ileri sürmektedir.

47. Toplantı ve gösteri sırasında kolluğun güç kullanımının kötü muamele yasağını ihlal ettiği iddialarına ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin belirlediği ilkeler Özge Özgürengin ba vurusunda açıklanmıştır (aynı kararda bkz. §§ 46-54, 70-80).

48. Ba vurucunun dosyaya ibraz ettiği adli muayene raporları iddiaların savunulabilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Nitekim yapılan soruşturma sonucunda ba vurucunun güvenlik güçlerinin müdahalesiyle yaralandığı kabul edilmekle birlikte bunun kolluğun zor kullanma yetkisini orantısız bir şekilde kullanarak ba vurucuyu yaraladığına dair kamu davası açılmasına yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle kovuşturmasızlık kararı verilmiştir.

49. Toplanma özgürlüğünün kullanımından kaynaklı kamu düzenine yönelik tehditlerin gerçeklik derecesi tahmin edilmesi halinde yetkili makamların bu tehditleri bertaraf edecek tedbirleri alabilecekleri kabul edilmelidir. Alınan tedbirler, durumun özelliklerine ve gerekliliklerine göre değerlendirilebilir. Bu nedenle devletin bu konuda yapacağı düzenleme ve uygulamalarda belli bir takdir alanına sahip olduğunun kabulü gerekir (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri (GK), B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 81).

50. Bu değerlendirilmede ba vurucunun barışçıl olması ve bu sebeple müdahale edilmemesi gereken birisi olması halinde dahi müdahale anındaki panik ve kargaşadan etkilenmesinin mümkün olduğu gözetilmelidir. Bu tür durumlarda kolluk görevlilerinin kontrollü hareket etmesi ve müdahaleyi gerektiren durumu yaratan kişilerin müdahaleden etkilenmemesi için gerekli tedbirleri alması gerekir. Ancak müdahalenin olumsuzluğu kargaşa ve panik ortamında bu tedbirlerin her zaman mutlak olarak uygulanmasının zorluğu da kabul edilmelidir (Ali Rıza Özer ve diğerleri (GK), B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 94).

51. Görüldüğü üzere müdahalenin gereklilik ve oranlılık değerlendirilmesinde genel olarak gösterinin barışçıl olup olmadığı, bilhassa ba vurucunun buna menfi yönde tesir eden bir tutum takınıp takınmadığının belirlenmesi devletin negatif yükümlülüğüne bağlı olarak kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edilip edilmediğinin ele alınmasında anahtar role sahiptir. O halde savunulabilir ve makul düzeydeki kötü muamele iddialarında adli mercilere düşen görev, bu konudaki belirsizlikleri giderecek mahiyette etkili bir soruşturma yürütülmesidir.

52. Ba vurucudaki yaralanmanın güvenlik güçlerinin müdahalesiyle gerçekleştiği konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Toplantıya müdahaleden sonra ba vurucu, yakalandıktan kısa bir süre polis aracında bekletilip sonrasında serbest bırakıldığını ileri sürmüştür. Soruşturma dosyasında yakalama ve gözaltına alma tutanağı bulunmadığı gibi hakkında görevi yaptırmamak için direnme, 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet gibi suçlardan ba vurucu hakkında adli soruşturma başlatılmadığının altı çizilmelidir.

53. Kötü muamele iddiasıyla karışılan soruşturma makamlarının olaydan haberdar olur olmaz resen ve derhâl harekete geçerek olayı aydınlayabilecek ve sorumluların

belirlenmesini sa layabilecek bütün delilleri tespit etmeleri gerekti i Genel tikeler kısmında açıklanmış tır.

54. Yetkililerce bu kapsamda, soru turma konusu olayın gerektirdi i tanık ifadeleri, bilirki i incelemeleri gibi söz konusu olaylarla ilgili tüm kanıtların elde edilmesi için mümkün olan tedbirler alınmalıdır (Cezmi Demir ve di erleri, § 114; Turan Uytun ve Kevzer Uytun, B. No: 2013/9461, 15/12/2015, § 73). Buna kar ın soru turmanın etkilili ini sa layan en alt seviyedeki inceleme, her soru turmanın kendine özgü ko ullarına göre de i ir. Bu ko ullar, ilgili bütün olay ve olgular temelinde ve soru turmanın pratik gerçekleri dikkate alınarak de erlendirilir. Bu nedenle soru turmanın etkilili i bakımından her olayda geçerli olmak üzere bir asgari soru turma i lemleri listesi veya benzeri bir asgari ölçüt belirlemek mümkün de ildir (Fahriye Erkek ve di erleri, B. No: 2013/4668, 16/9/2015, § 68).

55. Ba vurucunun ikâyeti üzerine derhâl ba latılan soru turmada Savcılık tarafından olay yeri civarındaki MOBESE kayıtları, kamu kurumları ve i yerlerinin güvenlik kamerası kayıtlarının bulunup bulunmadı ı hususunda ara tırma yapılmamış tır. Toplumsal olaylara müdahale araçları (TOMA) ve di er polis ta ıtlarında kamera kaydı yapıp yapılmadı ı, yazılı ve görsel basında yer alması kuvvetle muhtemel olaylara ili kin basın yayın kurulu larında görüntü olup olmadı ı, görüntü kaydeden basın mensubu gibi tanıkların tespit edilip dinlenmesi gibi delillerin elde edilmesi için hiçbir giri imde bulunulmamış tır.

56. Ba vurucunun maruz kaldı ı darbın hangi kolluk görevlisi veya görevlilerinin davranı ı neticesinde meydana geldi i sorusunun cevabının bulunması hususunda da yeterli özen ve çaba gösterilmemi tir. üphelilerin beyanları özünde savunmaya ili kin olmakla birlikte bunların aynı zamanda -ikrar vb. bir durum bulunmaması hâlinde dahi- kanıt unsuru olarak kullanılmasını kısıtlayan bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durum üphelilerin tespitinin öneminin göstergesidir. Faillerin kimli inin üniforma ve kasklarındaki isimlik ya da sicil numarasından tespiti için adım atılmamış tır. Soru turmanın en ba ında yapılması gereken foto raf te hisinin olayın üzerinden dört yıl geçtikten sonra icra edilmek istenmesi, aradan geçen zaman gözetildi inde faydasız bir çaba olarak kalmı tır. Bunu anlayan ba vurucular vekili bu i lemden vazgeçilmesi talebinde bulunmu tur. Keza Savcılık tarafından te his yaptırıldı ını gösteren bir tutanak dosyada mevcut de ildir.

57. Hakkında soru turma yürütülen altı üpheliden dördü stanbul Emniyet Müdürlü ünden talep edilen görev belgelerine göre olay mahallinde vazifeli polis amiridir. Di er iki üpheli ise 15.30'da düzenlenen Olay Tutana ı'nı imzalayan dört kolluk amirinden ikisidir. Olay Tutana ı'nda adı geçen dört ki inden hangi kıstaslara göre seçildi i anla ılamayan ikisi soru turmaya dâhil edilirken di erleri hakkında soru turma ba latılmamış tır. Öte yandan kararın üçüncü sırasındaki üphelinin Taksim i li-Pangaltı'da görevli polis memurları ekinde anonim olarak adlandırıldı ı görülmü tür.

58. Fail sayısının henüz bilinmedi i a amada soru turmanın hangi ölçütlere göre seçildi i tespit edilemeyen altı üpheliye hasredildi i anla ılmaktadır. Kötü muamele kapsamındaki olaylara ili kin soru turmaların olayın tam olarak nasıl gerçekle tti ini ortaya koyacak ekilde yürütülmesi yerine sadece belirli ki i/ki ilerinin olayla ilgisi olup olmadı ıyla sınırlı biçimde yürütülmesi, usul yükümlülü ünün yerine getirilmesi bakımından yeterli olmayıp (Turan Uytun ve Kevzer Uytun, § 89) gerçe e ula ma çabasını kısıtlayıcı etkiye sahiptir. Bu yüzden sadece bazı üphelilere odaklanarak ko ullu bir ekilde yürütülen soru turmanın ba arıyla tamamlanması mümkün görülmemi tir.

59. üpheli ve mü tekilerin bir kısmının beyanlarının takriben dört yıl sonra alınmış olması da soru turmaya ciddiyetiyle ba da acak ölçüde, özenle yakla ılmadı ını yansıtan bir ba ka olgudur.

60. Ba vurucu, ikâyetinin aynı gün stanbul'da 1 Mayıs'ta meydana gelen ve aralarında

olay yeri, fail ve ma durları bakımından irtibat bulunmayan dosyalarla birle tirilmesinin soru turmayı açmaza sürükledi ini ileri sürmü tür.

61. Soru turmanın hangi yöntem ve sıraya göre yapılaca ı soru turma tekeli elinde bulunduran savcının seçimine kalmı tır. Ancak savcı bu konuda takdir yetkisini kullanırken seçilen yöntemin alternatiflerine göre fiil ve failer arasında irtibat kurulmasını sa layacak sorulara cevap bulabilecek güçte olanını tercih etmelidir (Bayram Tu rul Yıldırım ve Ha an Yıldırım, B. No: 2014/5280, 24/5/2018, § 112).

62. Farklı yerlerde meydana gelen, mü terek üpheli ve ma duru bulunmayan dosyaların birle tirilmesi taraf sayısındaki artı , soru turma sürecinin uzaması vb. nedenlerle her bir dosyaya özgü delil toplanmasındaki güçlüklerin di erlerine de sirayet ederek bütünsel olarak büyümesine yol açaca ından olay üzerindeki sis perdesinin kaldırılması bakımından elveri li bir yöntem olarak görülmemi tir.

63. Kaldı ki aralarında irtibat bulunmayan soru turmaların birle tirilmesi, ma durun etkili katılımı açısından da olumsuz sonuçlar do urabilir. öyle ki ba vurucunun 22/7/2013 ve 23/7/2014 günlü ayırma taleplerinin kar ılanmaması, di er dosyalarda toplanması gereken fakat kendisi açısından bir yarar sa lamayan soru turma i lemlerinin sonucunu gereksiz yere beklemesine, dosya hacminin geni lemesine, dolayısıyla soru turmadaki me ru menfaatlerini korumakta sıkıntı ya amasına yol açmı tır. Ba vurucunun dosyadaki belge fotokopilerini elde edebilmesi varılan bu sonucu de i tirmekte yetersiz kalmaktadır.

64. Ba vurucu soru turma ve itiraz a amasında, öne sürdü ü talep ve itirazların kar ılanmadı ını iddia etmi tir. Ba vurucunun tefrik taleplerini Savcılı ın incelememesi, stanbul 6. Sulh Ceza Hâkimli inin deliller arasında irtibat kurulmadan karar verildi i yönündeki itirazı de erlendirmemesi de ma durun soru turma sürecine etkili katılımını önlemi tir (aynı do rultudaki de erlendirme için bkz. Hidayet Enmek ve Eyüpsabri Tina , B. No: 2013/7907, 21/4/2016, § 115; Mehmet Kaya ve di erleri, B. No: 2013/6979,20/5/2015, § 102).

65. Ba vurucu, yalnız polis memurlarının düzenledi i yanlı tutanak ve hatalı fezlekelere itibar edilerek karar verilmesinin soru turmanın ba ımsızlık ve tarafsızlık ilkelerini zedeledi ini ileri sürmü tür.

66. Kamu görevlileri tarafından yapıldı ı ileri sürülen kötü muamele iddialarına ili kin yürütülen soru turmanın etkilili i için soru turmadan sorumlu ve tetkikleri yapan ki ilerinin olaylara karı an ki ilerden yalnızca hiyerar ik ya da kurumsal olarak ba ımsız olması yeterli de ildir. Aynı zamanda soru turmanın uygulamadaki ba ımsız ve tarafsızlı ının da sa lanması gerekmektedir. Ba ka bir ifadeyle anılan ilke, soru turmanın hem hukuki hem de fiilî olarak tarafsız ve ba ımsızlı ının sa lanmı olmasını gerektirir. Somut olayda, olayın potansiyel üphelileri tarafından 1/5/2009 günü saat 15.30'da düzenlenen yedi paragraftık Olay Tutana ının altı paragrafına kararda yer verildi i görülmü tür. Kararda mü tekilerin (ba vurucular) iddiaları ile soru turmada yapılan bazı lemler özetlendikten sonra özellikle de erlendirme kısmının çatısını olu turan, do rulu u ba ka delillerle desteklenmeyen Olay Tutana ının tek ba ına hükme esas alınmasının tarafsız ve ba ımsız soru turma ilkelerine aykırılık olu turdu u anla ılmaktadır (benzer yöndeki de erlendirme için bkz. Süleyman Göksel Yerdut (GK), B. No: 2014/788, 16/11/2017, § 61).

67. Son olarak soru turmada elde edilen delillerin analizindeki hatalar ve soru turmanın makul süratte tamamlanmadı ı iddiaları ele alınacaktır.

68. Topladı ı delillerle soru turmanın çatısını biçimlendirme rolüne sahip savcının neticeye ula ırken nesnel bakı açısıyla, sa duyulu ve diyalektik bir metotla analiz yapması gerekmektedir. Birle tirilen dosyalardaki bütün mü tekilerin aynı ölçüde kötü muameleye maruz kaldı ı varsayımından yola çıkıldı ı izlenimini verecek ekilde

mü tekilerin her birinin içinde bulundu u öznel durumları dikkate alınmamı tır. Öyle ki gereklilik ve orantılık testinde farklı yerlerde, farklı üpheliler tarafından yapılan müdahalelerin aynı ko ullarda gerçekleşti i hipoteziyle ayrı bir de erlendirmede bulunulmadan kollu un tek tarafı olarak tanzim ettiği Olay Tutana ı'nda yapılan tespitlerden yola çıkılarak sonuca ula ılmı tır.

69. Ba vurucu, soru turmadaki özensizli in soru turmanın uzamasına sebep oldu unu öne sürmü tür. 1/5/2009 tarihinde meydana gelen olayla ilgili soru turma ancak be buçuk yıl sonra 6/11/2014 tarihinde sonuçlandırılabilmi tir.

70. Hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların niteli i, delillerin toplanmasında kar ıla ılan engeller, taraf sayısı gibi kıstaslar dikkate alındı ında ba vuru konusu olay çok da karma ık bir görünüm arz etmedi i gibi ba vurucunun yargılamanın uzamasına sebep olacak tutum ve usule ili kin haklarını kullanırken özensizli ini gösteren bir unsur da gözlenmedi inden be buçuk yıllık yargı süresinde makul olmayan bir gecikme söz konusudur.

71. Soru turma mercii tarafından olayın sebebini aydınlatmak için atılması gerekli adımların eksik bırakıldı ını, soru turmanın makul sürat ve özenle yürütülmedi ini gösteren yukarıda sıralanan bu tespitler, kötü muamele iddiasının gerçekleşme ko ullarının tespit edilememesine neden olmu tur.

72. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasa ının usul boyutunun ihlal edildi ine karar verilmesi gerekir.

73. Soru turmadaki anılan eksiklikler, kötü muamele yasa ının maddi boyutunun tetkik edilmesine mani oldu undan bu konuda inceleme yapılmamı tır.

B. Toplantı ve Gösteri Yürüyü ü Düzenleme Hakkının hlal Edildi ine li kin

ddia 1. Ba vurucuların ddiaları

74. Eylemlerinin barı çıl nitelikte oldu unu belirten ba vurucular, 1 Mayıs yürüyü üne ve kutlamasına katılmalarının kolluk kuvvetlerince iddet kullanılmak suretiyle engellendi ini, bu müdahalenin yasa ile öngörülmeyen, me ru amaca dayanmayan ve demokratik toplumda gerekli olmayan bir kısıtlama oldu unu ileri sürmü lerdir. Aynı gün 3.000'e yakın ki inin i li'den Taksim Meydanı'na yürüyerek kutlama ve açıklama yaptı ım, kendilerinin temsil ettikleri ve üyesi oldukları meslek kurulu una izin verilmemesinin anla ılmaz oldu unu belirtmi lerdir.

75. Ba vurucular; Taksim Meydanı'nın 1 Mayıs kutlamaları için sembol hâline geldi ini, kutlamalar için çok önceden bildirimde bulduklarını ve kutlamaya barı çıl ekilde katılmalarının engellendi ini ifade etmi lerdir. Uluslararası düzenlemeler ve A HM kararlarından örnekler veren ba vurucular yalnızca kendilerini de il TTB ve stanbul Tabip Odasına üye on binlerce hekimi temsil ettiklerini, TTB'nin 1 Mayıs yürüyü ünü ve kutlamasını organize eden D SK, KESK, TMMOB ile birlikte dört kurumdan biri oldu unu belirtmi ler ve direni te bulduklarına dair hiçbir kayıt olmamasına ra men kolluk kuvvetlerince engellenmelerinin toplantı ve gösteri yürüyü ü düzenleme hakkını ihlal etti ini ileri sürmü lerdir.

2. De erlendirme

76. Anayasa'nın iddianın de erlendirilmesinde dayanak alınacak olan "Toplantı ve gösteri yürüyü ü düzenleme hakkı" kenar ba lıklı 34. maddesi öyledir:

"Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırsız toplantı ve gösteri yürüyü ü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlakın veya hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak ekil, art ve usuller kanunda gösterilir."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

77. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Yararlılığı

78. Ba vurucuların kutlama yerine gitmelerine engel olunmasının toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahale teşkil ettiği kabul edilmelidir.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

79. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 34. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ...yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ...demokratik toplum düzeninin ...gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

80. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düzen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

81. 2559 sayılı Kanun'un 2. ve 16. maddelerinde yer alan düzenlemelerin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

(2) Mevzu Amaç

82. Ba vuruculara yürüyüş sırasında müdahale edilmesinin Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan sebeplerden kamu düzeninin korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve mevzu bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

(3) Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk

(a) Genel İlkeler

(i) Demokratik Toplumda Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının Önemi

83. Anayasa Mahkemesi demokratik toplum düzeninin gerekleri ifadesinden ne anlaşılması gerektiğini daha önce pek çok kez açıklamıştır. Toplantı ve gösteri yürüyüşü

düzenleme hakkı, demokratik toplumun en temel de erleri arasında yer almakta olup bireylerin ortak fikirlerini birlikte savunmak ve ba kalarına duyurmak için bir araya gelebilme imkânını korumayı amaçlamaktadır. Kolektif bir ekilde kullanılan ve dü üncelerini ifade etmek isteyen ki ilere iddeti dı layan yöntemlerle dü üncelerini açıklama imkânı veren bu hak, ço ulcu demokrasilerin geli mesinde zorunlu olan farklı dü üncelerin ortaya çıkması, korunması ve yayılmasını güvence altına almaktadır (Ferhat Üstünda , B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 40; Dilan Ögüz Canan (GK), B. No: 2014/20411,30/11/2017, §36; Ali Rıza Özer ve di erleri (GK), B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 115; E itim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve di erleri, § 79; Osman Erbil, B. No: 2013/2394,25/3/2015, § 45).

84. Bu hak, ifade özgürlü ünün özel bir biçimidir. Anayasal haklar içinde kendine has özerk rolünün ve özel uygulama alanının varlığı na ra men toplantı ve gösteri yürüyü ü düzenleme hakkı aynı zamanda ifade özgürlü ünün ı ında de erlendirilmelidir. fade özgürlü ünün demokratik ve ço ulcu bir toplumdaki önemi, toplantı ve gösteri yürüyü ü düzenleme hakkı için de geçerlidir (Dilan Ögüz Canan, § 34; Ali Rıza Özer ve di erleri, § 115; Osman Erbil, §§ 31, 45; E itim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve di erleri, § 72; Gül ah Öztürk ve di erleri, B. No: 2013/3936, 17/2/2016, § 66; Ömer Faruk Akyüz, B. No: 2015/9247, 4/4/2018, § 52). Sonuç olarak toplumsal ve siyasal ço ulculu u sa lamak, her türlü dü üncenin barı çıl bir ekilde ve serbestçe ifadesine ba lıdır (Dilan Ögüz Canan, § 35; Ömer Faruk Akyüz, § 55).

(ii) Müdahalenin Demokratik Toplum Düzeninin Gereklere Uygun Olması

85. Buna göre toplantı ve gösteri yürüyü ü düzenleme hakkına yapılan bir müdahale zorunlu bir toplumsal ihtiyacı kar ılamıyorsa (bazı farklılıklarla birlikte toplantı hakkı ba lamında bkz. Dilan Ögüz Canan § 32; sendika hakkı ba lamında bkz. E itim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve di erleri, § 73; Tayfun Cengiz, B. No: 2013/8463, 18/9/2014, § 56; Adalet Mehtap Buluryer, B. No: 2013/5447,16/10/2014, §§ 103-105; grev hakkı ba lamında bkz. Kristal- Sendikası (GK), B. No: 2014/12166, 2/7/2015, § 70) ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı kar ılamakla birlikte orantılı de ilse (bazı farklılıklarla birlikte toplantı hakkı ba lamında Dilan Ögüz Canan §§ 33, 56; sendika hakkı ba lamında bkz. E itim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve di erleri, § 74) demokratik toplum düzeninin gereklere uygun bir müdahale olarak de erlendirilemez.

(iii) Barı çıl Toplanma Hakkı

86. Anayasamın 34. maddesi; fikirlerin silahsız ve saldırısız, ba ka bir ifade ile barı çıl bir ekilde ortaya konulabilmesi için toplantı ve gösteri yürüyü ü düzenleme hakkını güvence altına almı tır. Dolayısıyla toplantı hakkının amacı, iddete ba vurmeyen ve fikirlerini barı çıl bir ekilde ortaya koyan bireylerin haklarının korunmasıdır. Demokratik bir toplumda, mevcut düzene itiraz eden ve barı çıl yöntemlerle de i tirilmesi ve gerçekle tirilmesi savunulan siyasi fikirlerin toplantı özgürlü ü ve di er yasal araçlarla kendisini ifade edebilme imkânı sunulmalıdır. iddet kullanma niyetinde olan ki ilerin katıldı ı veya düzenledi i gösteriler barı çıl toplanma kavramı dı ındadır. Dolayısıyla toplantı hakkının amacı, iddete karı mayan ve fikirlerini barı çıl bir ekilde ortaya koyan bireylerin haklarının korunmasıdır (Dilan Ögüz Canan, § 37; Ali Rıza Özer ve di erleri, §§ 117, 118; E itim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve di erleri, § 80; Osman Erbil, § 47; Gül ah Öztürk ve di erleri, §§ 67, 68; Ömer Faruk Akyüz, § 54). Barı çıl amaçlarla bir araya gelmi ki ilerin toplantı hakkını kullanırken kamu düzeni açısından tehlike olu turmaması ve iddet içermeyen davranı larına devletin sabır ve ho görü göstermesi ço ulcu demokrasinin gere didir (Dilan Ögüz Canan, § 36; Osman Erbil, § 54).

87. Barı çıl ekilde toplanan ki ilere yapılan müdahalelerin demokratik toplumda kamu düzeninin korunması açısından gerekli oldu unun, müdahalenin kamu düzeninin bozulması veya bozulma tehlikesinin ortaya çıkması sebebiyle yapıldı ının veya katılımcıların bu anayasal haklarını kullanırlarken sahip oldukları hak ve özgürlüklerin

gerektirdi i ödev ve sorumluluklara uygun davranmadıklarının yetkili mercilerce (polis raporlarında, iddianamelerde veya derece mahkemelerinin gerekçelerinde) gösterilmesi gerekir (Dilan Ögüz Canan, § 53).

88. Kolluk kuvvetlerince yapılan müdahalelerin kötü muamele yasa ının asgari e i ine ula maması durumunda da toplantı ve gösteri yürüyü ü düzenleme hakkı ihlal edilmi olabilir. Müdahalenin a ırlık derecesi ve Anayasa'nın 17. maddesinin maddi boyutunun ihlal edilip edilmedi i toplantı hakkına ili kin yapılacak de erlendirmede dikkate alınması gereken unsurlardır. Öte yandan Anayasa Mahkemesi tarafından kötü muamele yasa ının usul boyutunun ihlal edildi ine karar verilmesi, dosyadaki bilgi ve belgelerin toplantı ve gösteri yürüyü ü düzenleme hakkı bakımından bir karara ula mak için yeterli görülmesi hâlinde anılan hak kapsamında inceleme yapılmasına ve somut olayların artlarının gerektirdi i hallerde ihlal sonucuna ula ılmasına engel te kil etmemektedir.

(b) İnkelerin Olaya Uygulanması

89. Anayasa Mahkemesi önündeki mesele, 1 Mayıs Emek ve Dayanı ma Bayramı kutlamaları için Taksim Meydanı'na ula maya çalı an grup içinde yer alan ba vuruculara kolluk güçleri tarafından yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadı ının belirlenmesidir.

90. Barı çıl toplantılara müdahalelerde yetkili merciler tarafından müdahalenin haklılı ının kamu düzeninin bozulması veya bozulma tehlikesinin ortaya çıkması sebebiyle yapıldı ının veya katılımcıların sahip oldukları hak ve özgürlüklerin gerektirdi i ödev ve sorumluluklara uygun davranmadıklarının idarece ortaya konulması gerekti inden (Sevinç Hocoao ulları, B. No: 2015/271, 15/11/2018, § 46) dosya içeri inde yer alan ve idarece düzenlenen tutanaklar, kolluk görevlilerinin ifadeleri ve kovu turmaya yer olmadı ına dair karar çerçevesinde de erlendirme yapılacaktır.

91. 1889'dan bu yana i çiler, sivil toplum kurulu ları ve toplumun de i ik kesimlerin hükümetlerden taleplerini dile getirdikleri 1 Mayıs günü, ülkemizde de 2009 yılından itibaren Emek ve Dayanı ma Günü olarak kabul edilmi tir. Halk arasında yaygın ekilde 1 Mayıs çı Bayramı olarak bilinen bu günün Taksim Meydanında kutlanması hükümetler ve kitleler arasında yıllarca tartı ma konusu olmu , uzun süren yasa ın 1976 yılında kalkmasından sonra yapılan 1 Mayıs 1977 çı Bayramı'nda otuz dört ki inin hayatını kaybetmesi nedeniyle Taksim Meydanı, 1 Mayıs kutlamalarında sembolik bir de er ifade etmeye ba lamı tır (Ahmet Korkmaz ve di erleri, B. No: 2014/10265,10/1/2018, §§ 43-44).

92. Somut olayda TTB, D SK, KESK ve TMMOB ile yetmi e yakın sivil toplum kurulu u tarafından 2009 yılının 1 Mayıs çı Bayramı anma etkinliklerinin i çiler için sembol hâline gelen Taksim Meydanı'nda yapılması ve Atatürk Anıtı'na çelenk bırakılması için idareye önceden ba vuruldu u anla ılmaktadır (bkz. § 20). Yine TTB, D SK, KESK ve TMMOB 28/4/2009 tarihinde bir basın açıklaması yaparak o dönemin Cumhurba kanı ve Meclis Ba kanı ile görü me yaptı ını, 1 Mayıs çı Bayramı'nı 100. yılında Taksim Meydanı'nda barı içinde kutlamak istediklerini belirtmi tir.

93. Olay günü plana göre saat 10.00'da i li ilçesi Pangaltı Cumhuriyet Caddesi üzerinde bulunan CHP i li İlçe Ba kanlı ı önünde toplanılarak Taksim Meydanı'na yürünecektir. Anılan Konfederasyon ve birliklerin ba vurusu üzerine pek çok sivil toplum kurulu u, parti ba kanı ve temsilcileriyle bazı milletvekillerinden olu an yakla ık 2.500 ki inin Taksim Meydanı'na geçmek üzere hareketine izin verilmi tir. Emniyet birimlerince yine belirtilen yerlerde gerekli tedbirler alınmı tır. Saat 11.45 sularında Divan Kav a ı'na gelindi inde 100-150 ki ilik grubun korteje alınmadı ı gerekçesiyle yirmi dakika bekletilen grup 12.05'te yeniden harekete geçmi tir. Daha sonra polis tutana ında belirtildi ine göre marjinal grupların katılımı ile asıl grup 3.000 ki iye ula mı tır. 13.30 itibarıyla etkinlikler sona ermi ve gösteri mahallini terk etmeyen gruba müdahale edilerek süpürme

yöntemiyle grup da ıtılmı tır.

94. Emniyet Müdürü E.Ç.nin yazılı savunmasına ve 15.30'da tanzim edilen Olay Tutana ı'na göre makul sayıda göstericinin Taksim'e geçi ine izin vermek ve yasa dı ı grupları engellemek için saat 10.00'da Halaskargazi Caddesi'yle Rumeli Kav a ı'nın kesit i yerde polis konulanmı , arama noktasından geçirilen göstericilerin bir kısmı olaysız biçimde Taksim'e yönlendirilirken TTB mensubu 150-200 ki i saat 13.00'te, Taksim'deki kutlamaların bitmesine neredeyse 1 saat kala 30 No.lu kapama noktasına gelmi tır. Tutanakta, TTB grubunun civardaki çatı malar yüzünden güvenli in sa lanmasının zor olaca ı gerekçesiyle Taksim'e geçi ine izin verilmedi i belirtilmi tir. Anılan tutana a ve savunmaya göre grup burada 14.00-14.45 arası bekletilmi , ikna edilemeyen grup oturma eylemi yaparak yolu trafi e kapatmı tır. Gaz ve basınçlı su kullanılmadan Çevik Kuvvet tarafından gruba yapılan müdahale ile grubun kaldırılma ı çıkarılması sa lanmı tır.

95. Kovu turmasızlık kararında da kortejin geçi inden sonra Pangaltı ve civarlarına gelenlere Taksim'e geçi izni verilmedi i, bu ekelde saat 11.45 sıralarında gelen TTB üyelerine de izin verilmedi i ancak görü me sonrasında TTB'den altı ki inin temsilci olarak geçi ine izin verildi i ve Divan Kav a ı'nda bekleyen asıl gruba katıldı ı belirtilmi tir. Karardan bu altı ki inin ba vurucular olup olmadı ı anla ılmamaktadır. Geçi ine izin verilmeyen di er TTB üyeleri ile marjinal gruplara, da ılmamaları ve direnmeleri üzerine müdahalede bulunuldu u ifade edilmi tir.

96. fadelerine göre ba vurucular olay günü saat 07.30'da 1 Mayıs anma etkinliklerine katılmak üzere i li Etfal Hastanesi önündeki yolda toplanmı tır. i li Etfal Hastanesinden Halaskargazi Caddesi'ne hareket ettiklerinde polis tarafından durdurulmu lardır. Polisle yakla ık kırk be dakika süren görü meden sonra bariyerler açılarak geçi lerine izin verilmi tir. Ana caddeye çıkan grup bir müddet sonra tekrar polis tarafından durdurulmu tur. Grup, Valilik ve emniyet yetkilileriyle önceki günlerde yaptıkları görü mede etkinli i düzenleyen dört meslek kurulu unun makul sayıda temsilcisinin Taksim'e geçi ine izin verilece inin kendilerine söylendi ini polise hatırlatmı tır. Yakla ık bir saat bekledikten sonra grup tekrar ilerlemi tir. Pangaltı'da polis, grubun önünü tekrar kesmi tir. Saat 15.00 civarında polis, göstericilere da ılmaları gerekti ini bildirmi tir. Saat 16.0 civarında grubun etrafı Çevik Kuvvet tarafından sarılmı ve grup da ıtılmı tır. Polisin müdahalesi yüzünden ba vurucular Taksim'e gidemeden da ılmak zorunda kalmı tır. Buraya kadar belirtilenler dı ında dosyada yer alan bilirki i incelemesi ve görüntü kayıtlarında ba vurucuların somut olaydaki durumlarını ve olayın olu sürecindeki fiillerini tespiti yarar bilgilerin yer almadı ı anla ılmaktadır.

97. Mevcut ba vuruda yukarıda yer verilen tüm tutanaklar, ifadeler ve tespitler dikkate alındı ında Anayasa Mahkemesi u sonuçlara ula mı tır: İlk olarak ba vurucuların içinde bulundu u grubun Taksim'e ilerleyi i sırasında önleri birden fazla olmak üzere kolluk kuvvetlerince kesilmi ve grup belli sürelerle bekletilmi tir. Bu duraklamalar nedeniyle Taksim'e ula maları gecikmi tir. Kutlamaların biti ine bir saat kala Taksim'e ula tıkları ve bu nedenle güvenli in sa lanamayaca ı gerekçesiyle grubun Taksim'e geçi ine izin verilmedi i E. Ç.nin yazılı savunması ve 15.30'da tanzim edilen Olay Tutana ı'ndan anla ılmaktadır. kinci olarak dosya kapsamından TTB'den temsilci olarak geçi ine izin verilen altı ki inin ba vurucular olup olmadı ı belli de ildir. Son olarak ba vurucuların ödev ve sorumluluklarına aykırı davrandıkları, kendilerinin bizzat iddete ba vurdukları ya da bu haklarını barı ıl kullanmadıkları yönünde dosyada bir tespit bulunmamaktadır. Yetkili mercilerin müdahalenin kamu düzeninin bozulması ya da bozulma tehlikesi oldu unu ikna edici surette ortaya koyması gereklidir. Somut olayda, ba vurucuların eylemlerinin kamu düzeninin bozulmasına yol açtı ı ya da bozulma tehlikesi do urdu u idarece ortaya konulamamı tır.

98. Anayasa Mahkemesi kötü muamele yasa ı bakımından her ne kadar etkili bir soru turma yürütülmedi ine karar vermi ise de bu ba vuruda dosya içeri inin toplantı

ve gösteri yürüyü ü düzenleme hakkına ili kin iddialar bakımından bir sonuca ula mak için yeterli oldu unu de erlendirmi ve mevcut ba vuruda müdahalenin toplumsal bir ihtiyaç baskısına kar ılık gelmedi i, dolayısıyla kamu düzeni me ru amacının sa lanmasında demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadı ı sonucuna ula mı tır.

99. Açıklanan gerekçelerle ba vurucuların Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyü ü düzenleme haklarının ihlal edildi ine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

100. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kurulu u ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları öyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, ba vurucunun hakkının ihlal edildi ine ya da edilmedi ine karar verilir. hlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmı sa, ihlali ve sonuçların ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde ba vurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir.

Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladı ı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak ekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

101. Ba vurucular, haklarının ihlal edildi inin tespiti ile her ba vurucu için 5.000 TL tazminat talebinde bulunmu lardır.

102. Anayasa Mahkemesi Mehmet Do an ((GK), B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60) ba vurusuna dair verdi oldu u kararda, bireysel ba vuruya konu olayın incelenmesi sonucunda ihlal kararı verilmesi durumunda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenler hususunda detaylı açıklamalarda bulunmu tur. Anılan içtihat do rultusunda, 6216 sayılı Kanun uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için temel kural olan eski hâle getirmenin ba vuruya konu olayda uygulanması gerekti i sonucuna varılmı tır.

103. Yapılan inceleme sonucunda ba vurucu Ali Çerkezo lu yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasa ının usul boyutu bakımından, tüm ba vurucular yönünden de Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyü ü düzenleme hakkının ihlal edildi i sonucuna varılmı tır.

104. Kötü muamele yasa ının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soru turma yapılmasında hukuki yarar bulundu undan kararın bir örne inin ba vurucu Ali Çerkezo lu yönünden yeniden soru turma yapılmak üzere stanbul Cumhuriyet Ba savcılı ına (2009/344733 Soru turma, K.2014/75630) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

105. Toplantı ve gösteri yürüyü ü düzenleme hakkının ihlal edilmesi nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları kar ılı ında ba vuruculara ayrı ayrı net 5.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

106. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 226,90 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden olu an toplam 2.701,90 TL yargılama giderinin ba vuruculara mü tereken ödenmesine

karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Ba vurucular Ali Küçük, Mehmet Nazmi Algan, Elif Kırtke, Hüseyin Demirdizen ve Eri Bilalo lu'nun kötü muamele yasa ının ihlal edildi ine ili kin iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL ED LEMEZ OLDU UNA,

2. Ba vurucu Ali Çerkezo lu'nun kötü muamele yasa ının ihlal edildi ine ili kin iddiasının KABUL ED LEB L R OLDU UNA,

3. Ba vurucuların toplantı ve gösteri yürüyü ü düzenleme hakkının ihlal edildi ine ili kin iddialarının KABUL ED LEB L R OLDU UNA,

B. 1. Ba vurucu Ali Çerkezo lu yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasa ının usul boyutunun HLAL ED LD NE,

2. Bütün ba vurucular yönünden Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyü ü düzenleme hakkının HLAL ED LD NE,

C. Kararın bir örne inin ba vurucu Ali Çerkezo lu yönünden kötü muamele yasa ının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soru turma yapılmak üzere stanbul Cumhuriyet Ba savcılı ına (2009/344733 Soru turma, K.2014/75630) GÖNDER LMES NE,

D. Ba vuruculara ayrı ayrı net 5.000 TL manevi tazminat ÖDENMES NE,

E. 226,90 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden olu an toplam 2.701,90 TL yargılama giderinin BA VURUCULARA MÜ TEREKEN ÖDENMES NE,

F. Ödemenin, kararın tebli ini takiben ba vurucunun Hazine ve Maliye Bakanlı ına ba vuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdi i tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FA Z UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örne inin Adalet Bakanlı ına GÖNDER LMES NE 18/7/2019 tarihinde OYB RL YLE karar verildi.